

Prva številka revije Varstvoslovje v letu 2011 je tematska in posvečena varovanju okolja, aktualni in pomembni problematiki sedanjega časa. Zakaj? Menimo, da je varovanje okolja eno pomembnejših področij preučevanja varstvoslovja, razvijajoče se znanstvene discipline, ki se ukvarja s problematiko zagotavljanja varnosti na vseh področjih življenja.

Dejstvo je, da v okolju povzročeno uničenje, ki je posledica neodgovornega vedenja in nezakonitega ravnanja posameznikov, željnih zaslužka in ugodnosti, predstavlja resno grožnjo varnosti v najširšem smislu. Prispevki v tej številki so nastali v okviru Temeljnega raziskovalnega projekta *Ekološka kriminaliteta – kriminološki, viktimološki, kriminalno-preventivni, psihološki in pravni vidiki (2009-2012)*. Projekt poteka na Fakulteti za varnostne vede in je osredotočen na analize in raziskovanje različnih oblik in vidikov kriminalitete proti okolju. Primarni cilj projekta je pregled stanja v Sloveniji, ki predstavlja osnovo za nadaljnja raziskovanja, kar se odraža tudi v avtorskih delih te tematske številke.

O tem, da se področje varstvoslovnih vidikov varstva okolja v Sloveniji šele razvija, priča tudi problem nedorečene terminologije. Zataknilo se je že pri pojmu ekološka ali okoljska kriminaliteta, pri čemer smo ugotovili, da se v slovenskem prostoru oba termina pojavljata približno enako pogosto. Razprava o tem, kateri termin je primernejši, pa nedvomno potrebuje veliko več časa in prostora ter argumentirane razprave.

Sedem prispevkov priča o tem, da je okolje, predvsem njegovo ogrožanje in varstvo, predmet številnih strokovnih in znanstvenih razprav tudi v Sloveniji. Vrstni red člankov predstavlja širitev obsega področja varstva okolja od osnovne teoretične opredelitve okolja do analize posameznih oblik in posledic kriminalitete proti okolju ter ogrožanj nacionalne varnosti. Sledita še dve poročili, prvo o delavnici na znanstveno-strokovni konferenci Policing in Central and Eastern Europe 2010 ter drugo o strokovni ekskurziji magistrskih študentov Fakultete za varnostne vede UM, ki se prav tako dotikata tem okolje in varnost.

V prvem prispevku Iztok Rakar in Bojan Tičar odgovarjata na vprašanja, ki so se pokazala pri upravnopravnem varstvu okolja v Republiki Sloveniji. Pravna ureditev varstva okolja je pogosto vsebinsko omejena, saj se pravna določila nanašajo samo na en element okolja, kot so zrak, voda, zemlja itd., redkeje pa na okolje kot celoto. V Sloveniji se je na področju varstva okolja v polni meri uveljavilo načelo odprtosti delovanja uprave, s čimer je okoljsko upravno pravo postalo referenčno področje za uveljavljanje tega načela na drugih področjih upravnega prava.

Miran Mitar v prispevku razpravlja o dilemah, ki nastanejo v razmerjih med varstvom okolja in varnostjo v sodobni družbi. Prispevek prikazuje možnosti uporabe teorije družbene entropije kot izhodišča za teoretsko in empirično obravnavanje tako vprašanj varnosti sodobne družbe kakor tudi varstva okolja.

Avtor dokazuje, da je teorija entropije uporabna tudi pri preventivnih in reaktivnih odzivanjih na okoljske varnostne probleme.

Prispevek Igorja Areha in Petra Umka poseže na področje vplivov onesnaženega okolja na telesno in duševno blagostanje posameznikov. Avtorja navajata, da je izpostavljenost strupenim snovem povezana z različnimi telesnimi in duševnimi težavami, ki so značilne za akutni in kronični stres. Posledica doživljanja onesnaženega okolja kot stresnega slabi imunski sistem, posledica pa je večja dovzetnost za različne zdravstvene težave.

Bojan Dobovšek, Robert Praček in Borislav Petrović v prispevku podrobneje analizirajo postopek ogleda kraja onesnaženja ter predlagajo dopolnitve in izboljšave posameznih faz postopka ogleda, ki so potrebne za kvalitetno izvedbo predkazenskega postopka. Avtorji opozorijo na potrebo po vzpostavitvi posebne profesionalne službe (t. i. skupine oglednikov), ki bi se ukvarjala s problematiko onesnaženja, tako s tehničnega kot tudi s preiskovalnega vidika.

Aktualen je prispevek o organizirani ekološki kriminaliteti Vlada Odarja in Bojana Dobovška. Ugotovila sta, da ekološka kriminaliteta predstavlja vse večji delež kriminalnih aktivnosti organiziranih kriminalnih združb. Izpostavila sta problematiko držav v razvoju, ki organizirano ekološko kriminaliteto le težko preprečujejo, ter poudarila, da je za uspešno soočanje z organiziranimi združbami potrebno bolj usposobiti organe pregona za spopad z ekološko kriminaliteto ter spodbujati medinstitucionalno sodelovanje.

Maj Fritz je okoljevarstveno problematiko z nacionalnega prenesel na globalni nivo. Rezultati analize okolja, kot dejavnika stabilnosti, kažejo, da spremembe okolja vplivajo na varnostno okolje držav in regij. Ena od možnih posledic globalnih okoljskih sprememb je konflikt večjih ali manjših razsežnosti. Strokovnjaki na globalni ravni okoljske grožnje uvrščajo med grožnje nacionalni varnosti ter v ta namen pripravljajo različne strategije delovanja v boju proti okoljskim spremembam. Poleg tradicionalnih indikatorjev stopnje varnostne ogroženosti bi bilo potrebno oblikovati še indikatorje za merjenje vpliva okolja na potencialni konflikt ter omogočiti uspešno krizno odzivanje.

Zadnji v skupini sedmih člankov, avtorjev Teodore Ivanuše, Emanuela Banutai in Iztoka Podbregarja, obravnava problematiko fizične zaščite oboroženih in drugih varnostnih sil kot kritične infrastrukture sodobne družbe. Veliko število tveganj in nevarnosti je povezanih z izpustom toksičnih industrijskih ali drugih nevarnih snovi, pri čemer avtorji opozarjajo, da je dojemanje uporabnosti fizične zaščite pogosto precenjeno, saj upošteva le njene prednosti, ne pa tudi pomanjkljivosti. Prav pomanjkljivosti so tiste, ki v jedrskih, radioloških, kemičnih in bioloških ali drugih okoljih z izpustom toksičnih snovi lahko odločajo o preživetju, zato jih avtorji v svojem predlogu izboljšav skušajo odpraviti.

Na koncu se želiva zahvaliti Nataši Knap, Jerneji Šifrer in Barbari Erjavec za pomoč pri pripravi te številke. Prepričana sva, da je pred vami zanimiva tematska številka revije, ki vas bo poleg uporabnih predlogov tudi opomnila, da je okolje lahko ranljivo in je zato izrednega pomena, da skrbimo za njegovo varnost.

*dr. Peter Umek in Katja Eman*  
gostujoča urednika